

Pas på vildtet

Den teknologiske udvikling tordner afsted med syvmileskridt. Det gælder også løsninger til at detektere vildt i markerne forud for slåning.

Tekst: Thomas Ustrup **Foto:** Dronevic og Thomas Ustrup

NATUR/VILDTFORVALTNING: I den tidlige sommer sidder jeg ofte og får en kop kaffe på trappestenen til mit hus ude på landet. Jeg nyder synet af de mange glenter og musvåger, der, sammen med et væld af krager, svæver over de tilstødende nyligt høstede græsmarker. Selvom de store fugle udgør et flot syn, efterlader de svævende ådselædere en lidt ambivalent følelse. For det er nemlig præcis, hvad de er, altså ådselædere på udkig efter et let måltid.

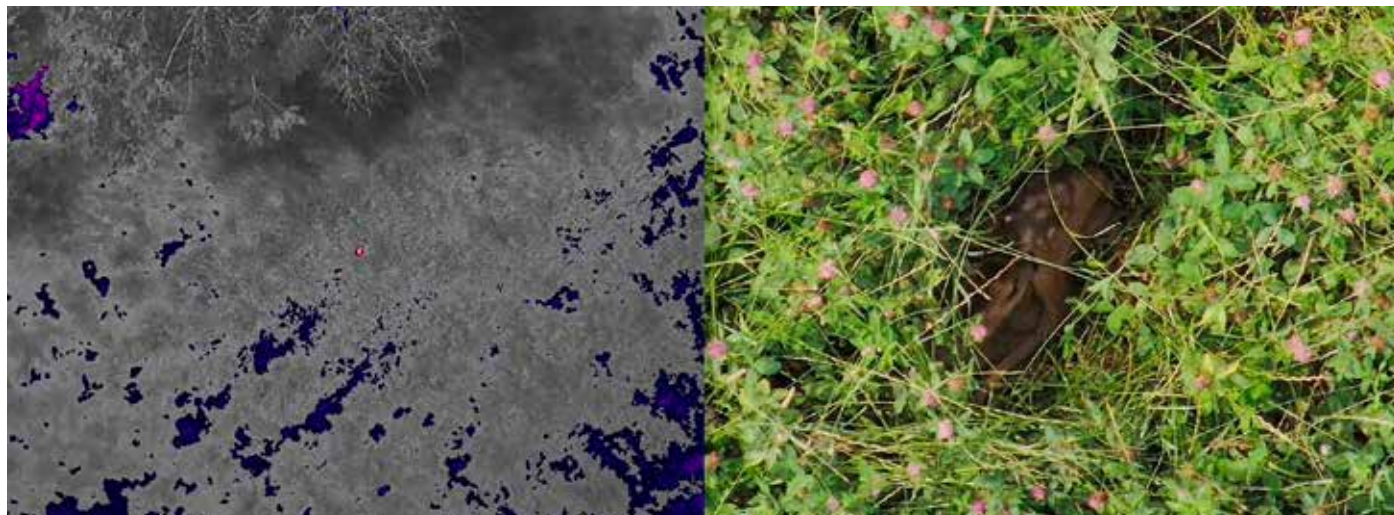
Indimellem er der slagsmål. Kragerne larmer op og kæmper enten indbyrdes eller samler sig i flok og gør udfald mod rovfuglene – deres fælles fjender. Når det sker, ved jeg, at de har fundet noget, der er en del større end en død mus. Det kan være en harekilling, et rådyrlam eller sågar et voksent rådyr – som jeg en enkelt gang har fundet maltrakteret af de skarpe knive. Omend det kan være et ganske spektakulært skue med de mange store fugle over og på marken, kan jeg ikke lade være med at tænke, at vi faktisk ikke kan være det bekendt. Det høje græs er et optimalt sted at skjule yngel eller anlægge en rede. Vildtet "lokkes" med andre ord ud i en dødsfælde ganske uvidende om, at der inden længe kommer en stor butterfly-høster brølende med 20 km/t henover marken. Maskinen efterlader ikke blot slået græs i sit spor, men også dyr og fugle, der ikke når at komme af vejen.

Landbrugsmaskinerne er fulgt med resten af samfundet og er blevet ekstremt effektive. Nu om dage kommer de

Professionelt grej samt stor erfaring med vildtdetektion er vejen frem. Jack Bo Birch Nielsen fra Dronevic er leveringsdygtig i begge dele.

over mangefold flere hektarer på en dags arbejde end for blot få årtier tilbage. Det er med andre ord blevet sværere for vildtet at undslippe, når det effektive landbrug sætter gang i maskineriet.

Med splitskærm får dronepilotten både det termiske billede samt et almindeligt videobillede. Med videokameraet kan man undersøge alle var-meudslag nærmere. Her er der fra 50 meters højde zoomet ind på et rådyrlam i kløvermarken.

Ubehagelige oplevelser

Jeg har talt med flere maskinførere. Selvom de sidder ganske mageligt i traktorens luftdæmpede sæde i det klimaregulerede førerhus, er det ofte med en vis ængstelse. "Bare jeg nu ikke rammer noget." En traktorfører, jeg talte med for nogle år tilbage, kørte rundt med en stor kniv inden for rækkevidde. Det gjorde han, fordi han netop havde været ude for en grim oplevelse med påkørsel af et rådyrlam, der ikke døde. Det lå derimod helt slået i stykker og skreg på marken. Traktorføreren var lidt i vildrede, men fandt langt om længe en skruetrækker, med hvilken han fik udfriet lammets for dets pinsler. Men hændelsen – kunne jeg mærke – sad stadig i traktorføreren. Skulle han påkøre noget fremover, fortalte han, så håbede han på, at det i det mindste ville dø øjeblikkeligt.

Det sker ganske ofte, at lidt større vildtarter såsom råvildt går til under markarbejdet. Og det er ikke helt ligegyldige antal. I et modelarbejde udført af DJ og DCA i 2017 estimeres det, at helt op mod 20.000 rådyr i Danmark hvert år påkøres af maskiner og dræbes. Dertil kommer også rigtig mange harekillinger og jordrugende fugles reder.

Udover det åbenlyst dyreetiske problem indebærer det også driftsmæssige udfordringer. Landmændene har naturligvis ikke et ønske om at slå vildt ihjel på markerne, men de er heller ikke interesserede i, at ådsler finder vej til ensilagen. Der er imidlertid ganske få tilfælde af forgiftning om året, sandsynligvis fordi rovpattedyr og rovfugle hurtigt fjerner de døde dyr.

Hightech-løsning

Det nytter naturligvis ikke at drømme sig tilbage til Morten Korch-lignende tilstande. Det er hyggeligt at se "Bonderøven" i fjernsynet, hvor Frank Erichsen tøffer med få kilometer i timen henover marken siddende overskrævs på en gammel David Brown fra 60'erne. Men sådanne smålandbrug kommer vi aldrig tilbage til. Fremtiden er her allerede, og vi er snart på vej videre. Mantraet lyder, at det skal gå hurtigt, og det skal være effektivt.

Løsningen findes derfor ikke ved, at maskinstationer og landmænd triller de 60 år gamle blå Ford Dexta'er og små grå Ferguson-traktorer frem fra hjørnerne og afhænder deres kæmpestore og meget effektive 15 tons trak-

torer. Løsningen skal nok nærmere søges i teknologien.

Droner til hjælp

Jeg har en kløvermark på syv hektar, hvor jeg hvert år laver to slæt. Hidtil har vi som afværgeforanstaltning sat stokke med flagrende plasticposer op i kanten af marken. Stokkene har vi sat op med 30 meters mellemrum. Idéen bag det gamle råd om flagrende poser er, at forstyrrelsen gør råen utryg, og at den derfor vil undlade at gå ud i marken for at skjule sine lam. Ligeledes er tanken, at når råen bliver betænkelig ved de flagrende poser, vil den skynde sig at kalde lammene ind fra marken, hvis de allerede ligger i den. I mange tilfælde virker det gamle råd – i hvert fald til en vis grad. Men efter at jeg ved selvsyn observerede råvildt vade lige forbi nyligt opsatte posepinde, har jeg ikke længere ubetinget stor fidus til metoden.

Sidste sommer tænkte jeg, at jeg måtte prøve noget andet, og kontaktede derfor en dronepilot. På dagen for slåning af kløveren troppede Jack fra firmaet Dronevic op med state of the art dronere. Det var meget imponerende, hvad kameraerne afslørede af vildt i marken. Der var fasaner, råvildt og sågar kronvildt, som stod i dækning tæt ved markkanten. To rådyrlam blev spottet og fjernet fra marken, inden skivehøsteren blev sluppet løs.

Det er vigtigt, at procedurerne tages nøje. Det nytter ikke noget at lave en droneflyvning over marken, flere timer inden græsset slås. Det skal gøres lige umiddelbart inden, ligesom det er absolut bedst, hvis dronepiloten fortsat patruljerer over marken, mens

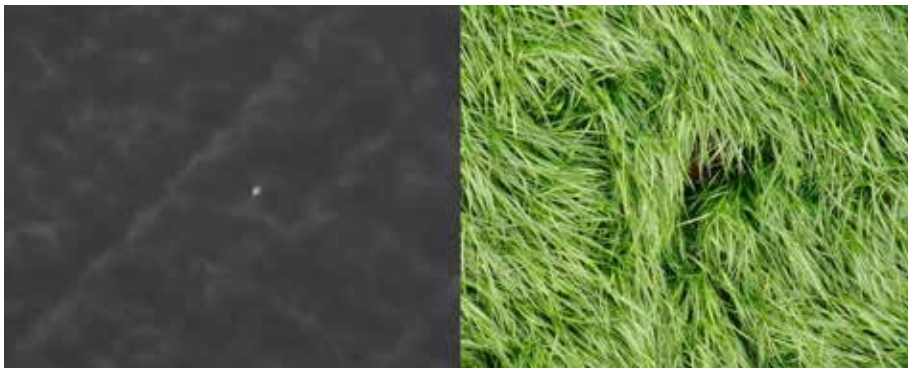
De røde glenter hænger over marken, så snart skivehøsteren sætter gang i arbejdet.

slåningen står på, indtil man har sikret sig, at der ikke forekommer tilbageløb af vildt i marken.

Som nævnt er min kløvermark en mindre mark. Det er klart, at fleksibiliteten i arbejdets tilrettelæggelse derfor er meget større, end hvis man har en meget stor bedrift, hvor der skal slås hundredvis hektar græs på flere forskellige marker. I sådanne store landbrug vil det alt andet lige være en fordyrende proces at eftersøge vildt i markerne med termiske droner. Selvom professionelle dronepiloter bruger dyrt topmoderne grej, tager det trods alt et stykke tid at afsøge en mark ordentligt. En dronepilot kan gennemsnitligt dække ca. 10 hektar i timen. Dertil kommer som sagt, at dronepilots arbejde nøje må koordineres med traktorførers arbejde. Jo større enheder, jo sværere vil det blive at få puslespillet til at gå op. Men en dygtig driftsleder kan nok få enderne

Råvildtet færdes meget i overgangszoner mellem åbne områder og skov eller krat. Råens lam er dermed også ofte lagt af indenfor ca. 30-40 meter fra skel til skov, mose og krat eller lignende dækning.

I nogle tilfælde dækker afgrøden næsten totalt over lammet. I andre tilfælde ligger lammet mere åbent.

➤ til at mødes, selv på de store bedrifter.

Dronedetektion kræver som nævnt ordentligt grej. Man skal ikke købe en drone til nogle få tusinde kroner i den lokale hobbyforretning og tro, at man så kan finde hvad som helst i marken. Kostbart professionelt grej er nødvendigt. Og dertil kommer, at dronedetektion, som så meget andet, er et håndværk, man kun bliver god til via oplæring og erfaring.

Selv de dyreste droner med højteknologiske kameraer har nogle begrænsninger. Dels er vejret en faktor. Midt på en varm sommerdag er opgaven med at spotte trykkende vildt i marken langt vanskeligere end tidligt om morgenen på en gråvejrsdag. Temperaturforskellene på afgrøden/jorden og det varme vildt er af betydning. Op ad dagen (særligt på de solrige) opvarmes eksempelvis muldvarpeskud, som dermed kan lyse op på skærmen. Ved manuel kontrol med dronen kan ethvert udslag dog hurtigt undersøges ved hjælp af det integrerede HD-videokamera. Ligeledes er afgrødens beskaffenhed af betydning. En høj afgrøde kan ligge som et tykt tæppe over eksempelvis harekillinger eller rådyrlam, der trykker i marken. Jo tykkere et lag af afgrøde, der dækker over vildtet, jo sværere vil det være at spotte med kameraet. Det samme gør sig i særlig grad gældende med fugle-reder. Jo bedre udstyr og jo større erfaring dronepilotten har med vildtdetektering i marker, jo større er chancen for et succesfuldt udkomme.

Under fornuftige forhold er droneløsningen efter min mening en god metode. Man kan ikke være 100 % sikker på ikke at ramme vildt i marken (dertil kommer vi formentlig

aldrig), men man kan nedsætte risikoen betragteligt.

Redskabsbåren termisk udstyr

Som sagt kan det nok være lidt et logistisk hovedbrud på meget store bedrifter at implementere droneflyvning i markarbejdet. Men termisk udstyr kan også monteres direkte på maskineriet. Den tyske maskinfabrikant Pöttinger har i en årrække eksperimenteret med termisk udstyr monteret direkte på redskaber. Sensosafe kalder Pöttinger systemet, som i al sin enkelthed går ud på, at udstyret scanner marken foran maskinen, og i tilfælde af at der detekteres vildt/varme, stoppes knivene øjeblikkeligt, og slåsættet hæves.

Ifølge Pöttinger skulle systemet – selv på varme solskinsdage – kunne detektere vildt i marken og skelne det fra eksempelvis muldvarpeskud. Flere arbejds gange skal således ikke koordineres. Traktorføreren går blot i gang med sit arbejde, som i en og samme ombæring består i scanning af vildt i marken samt græsslåning.

Landbrugsstyrelsen bestilte i 2017 Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug ved Aarhus Universitet (DCA) til at lave et notat om status på teknologier til understøttelse af vildtvenlig høst. I notatet omtales Sensosafe-systemet som en lovende teknologi, omend Pöttinger ikke havde svaret på henvendelser om dokumentation for produktets funktionalitet ved aflevering af notatet til Landbrugsstyrelsen.

Måske derfor er omtale af teknologiske løsninger ikke blevet til andet end et kort afsluttende afsnit i Landbrugsstyrelsens pjece fra 2018 med titlen "Undgå at skade vildt ved høst – idéer til landmændenes inspiration" (som kan googles). Landbrugsstyrelsen konkluderer i pjecen: "Der er fortsat en del aktivitet på det [teknologiske] område. Men der er endnu ikke kommet løsninger, der er konkurrencedygtige (i pris, effekt og tidsforbrug) i forhold til de mere lavpraktiske metoder nævnt tidligere i denne publikation. Det betyder dog ikke, at vi skal afskrive disse, men blot at der stadig er behov for at finpudse og teste teknologiske løsninger."

Med andre ord sparkede Landbrugsstyrelsen (tilbage i 2018) teknologien til hjørne. Den må vi tage senere – er fornemmelsen, man efterlades med ved læsning af pjecen.

Moderne tidsalder

Vi må og skal slå græs til foder. Uden det ingen mælk, ost og kød. Men såvel små som store landbrug bør anstændigvis gøre sig umage med at undgå, at vildt omkommer eller skades i forbindelse med markarbejdet.

Min opfordring til alle, der beskæftiger sig med græsslåning i landbruget, skal være at søge løsninger, der passer til

Det kan være ganske behageligt arbejde at slå græs i den tidlige sommer. Men der slås gevaldigt skår i glæden, hvis man rammer et lam eller andet vildt under slåningen.

deres bedrift. De gamle lavpraktiske råd om skræmmeforanstaltninger, vildtvenligt køremønster ved slåning og afsøgning af marken med hunde kan fortsat fint finde sted. Alt er bedre end intet. Ethvert rådyr- eller enhver harekilling, der findes og fjernes fra marken, tæller. Jeg er i den forbindelse ganske sikker på, at mange jægere og jagtlejere gerne giver landmændene en hånd med. Både med hensyn til opsætning af skræmmemidler samt til eftersøgninger med hunde. Jægerne hjælper helt sikkert også gerne til i forbindelse med dronedetektion, hvor det på store arealer vil nedbringe tidsforbruget at have flere hjælpere i marken til at fjerne eller skærme fundet vildtunge – evt. på ATV'er, hvis vi taler om særligt store enheder.

Lowtech-rådene skal man endelig ikke kimse af. De kan sagtens have deres berettigelse. Men vi har efterhånden bevæget os langt ind i den digitale tidsalder. Biler kan via computerstyring selv finde ud af at parallelparkere, læse vejskilte og foretage nødopbremsninger (inden længe vil de formentlig være helt selvkørende), og de store tech-giganter er nået dertil, at leverancer kan bringes ud til amerikanske og britiske (stor)forbrugere med droner. Såvel redskabsbåren som drone-teknologi er nået et godt stykke vej, og jeg har svært ved at tro, at vi ikke via teknologien kan dæmme langt mere op for påkørsler af vildt i marken, end tilfældet er i dag. Men det fordrer måske, at landbruget samt dets organisationer både efterspørger samt engagerer sig i videreudvikling af brugbart teknologisk udstyr.

I en tid hvor dyrevelfærd prioriteres højt i befolkningen, vil det at gøre en stor indsats for kraftigt at nedsætte andelen af vildtskader ved markarbejdet have værdi i form af anerkendelse hos forbrugeren. Den nuværende situation er ikke en

DJ kommentar

- Det er naturligvis bedre end ingenting, at der på små arealer findes og bæres enkelte lam ud, men det er vores (gruppen bag drone/høstdrabs-arbejdet i 2015-17) anbefaling, at en landsdækkende løsning bør bero på, at maskinstationer tilbydes at sprøjte afværgemiddel (et duftstof – fx hjortetaksolie) ud med en sprøjtedrone dagen før græsslæt. Grundlæggende kan det anbefales at basere løsningen på de biologiske mekanismer – altså at provokere rænen til at fjerne sine lam selv.
- At undlade slåning af et mindre græsareal omkring et lam eller at bære et fundet lam ud indebærer en række risici, mener seniorforsker Carsten Riis Olesen, Danmarks Jægerforbund.

god historie at fortælle hr. og fru Danmark, der står ved køledisken med et par liter letmælk i hånden. Derimod tror jeg, at landbruget kan høste stor goodwill ved at engagere sig markant i udviklingen – og ikke mindst i implementeringen – af teknologiske løsninger for at undgå at skade vildt i marken.

Det forekommer mig i hvert fald at være lidt utidssvarende – i vore dage hvor alt er computerstyret – at Landbrugsstyrelsens bedste råd til landmændene om vildtvenlig høst fortsat er at sætte pinde op i marken med hvide poser på samt at køre indefra og udefter. Er det ikke efterhånden tiden til en teknologisk opgradering?

thomas.jaegerliv@gmail.com

Få et forsikringstilbud af os og modtag rabat i form af et gavekort på 300 kr. til Østjysk Våbenhandel

Som medlem af Dansk Jægerforbund tilbyder vi dig en række unikke fordele, fx udvidet hundeforsikring, dækning af tyveri af våben på skydebaner og 25 % rabat på dine private forsikringer.

Vi sørger for at dine våben er dækkede i forhold til tyveri på skydebanen, så kan du roligt tage dine våben med uden at bekymre dig.

Vi gør opmærksom på, at tilbuddet gælder fra 01. april 2022 til 1. juni 2022 og at gavekortet er skattepligtigt for modtager og skal derfor medtages på selvangivelsen for 2022. Gavekortet er gyldigt online eller fysisk i butikken og kan ikke indløses til kontanter. Du modtager gavekortet senest indenfor to dage på mail, efter du har holdt møde med os.

Scan koden
og få et tilbud

